

Η ηθική, οι κώδικες και η εφαρμογή τους στη βιβλιοθηκονομία και πληροφόρηση

Αθανασία Ποντίκα, Στέλλα Χατζημαρή

Εισαγωγή

Η ηθική από την αρχαιότητα έχει να κάνει με τη διεξαγωγή της συνήθειας (από τη λέξη ήθος)¹. Με τον όρο ηθική νοείται το σύνολο των θεσμοθετημένων κανόνων μιας κοινωνίας που καθορίζουν τη συμπεριφορά των ατόμων με βάση το κοινωνικά αποδεκτό, το καλό και το κακό².

Η έννοια της ηθικής κατά την αρχαιότητα είχε διαφορετικό προσανατολισμό από εκείνη που έλαβε κατά τους νεότερους χρόνους. Σύμφωνα με αυτήν, κύριος σκοπός του ανθρώπου ήταν η τελειότητα, η αρμονική δηλαδή ανάπτυξη του σώματος και της ψυχής, η καλοκαγαθία. Αυτή προβαλλόταν ως το ύψιστο αγαθό, στο οποίο ωφείλει να τείνει ο άνθρωπος για να είναι ικανός να επιτελεί σωστά τα καθήκοντα στα οποία έχει υποχρέωση ως προς τον εαυτό του και τους άλλους. Ο μαθητής του Σωκράτη, ο Πλάτωνας³, δίδαξε ότι η μεγαλύτερη απ' όλες τις κοσμικές αξίες είναι η ιδέα του καλού, η αξία της τιμής. Η ασχολία με τα προβλήματα της ζωής δεν έλειψε ποτέ από τους Έλληνες. Είναι χαρακτηριστικό πως ο Νεόφυτος Βάμβας, ο οποίος δίδαξε στην Ιόνιο Ακαδημία, έγραψε το «Στοιχεία Ηθικής Φιλοσοφίας».

Ο Κομοφούκιος γράφει στα βιβλία του για τα καθήκοντα τα οποία έχει κάθε άνθρωπος στη ζωή του και θεωρεί, σαν σοφό, μόνο τον ενάρετο. Οι Ιουδαίοι, οι Βαβυλώνιοι και άλλοι λαοί της Ανατολής, οι οποίοι ανέπτυξαν πολιτισμό, είχαν σαν σκοπό να επιδιώξουν τα ηθικά διδάγματα.

Στην Αγγλία για την ηθική αναφέρθηκε εκτεταμένα ο Adam Smith θέλοντας να δείξει ότι το δίκαιο και η ηθική δε στηρίζονται τόσο στη φιλαντία, όσο στην οικονομική ενέργεια του ανθρώπου. Και στη Γαλλία έγινε εκτεταμένη μελέτη για την ηθική με πρωτεργάτη τον Καρτέσιο, ενώ στη Γερμανία, ο Nietzsche είναι ο εισηγητής της άρνησης της κρατούσας ηθικής, της ανατροπής των ηθικών αξιών και της επικράτησης του θεαθρώπου. Η κρατούσα ηθική, είναι η ηθική των δούλων και η αποτροπή αυτής είναι το καθήκον της ανθρωπότητας υποστηρίζει στο βιβλίο του «Die Umwertung aller Werte».

Ακρως ορθολογική είναι η σκέψη του Kant. Duo είναι τα ηθικά διδάγματα του ιδρυτή της κριτικής φιλοσοφίας στους νεότερους χρόνους: Πρώτον, ότι υπάρχει σε εμάς ο ηθικός νόμος και δεύτερον, ότι ο νόμος αυτός εκδηλώνεται σε γενική και τυπική προστακτική.

1. Ζητήματα ηθικής στο χώρο των επαγγελματιών

Ο Reinhold Neibuhr⁴ αναφέρει, ότι «η τάξη και η δικαιοσύνη δεν μπορούν να διασφαλιστούν μόνο με τον εξαναγκασμό, αλλά και ούτε χωρίς αυτόν. Ο εγωισμός των ατόμων και των εθνών πρέπει να τιθασευτεί. Η πολιτική δικαιοσύνη και η τάξη πραγματοποιείται από τους ανθρώπους και τα έθνη, όταν κινούνται στο περιθώριο της καλοσύνης και της ηθικής, πέρα από το προσωπικό τους ενδιαφέρον».

Ένα επάγγελμα προκύπτει, όταν η κοινωνία αναγνωρίζει την ουσιαστική αξία που προσφέρουν τα μέλη της ομάδας ατομικά ή ομαδικά. Η ανάπτυξη ενός επαγγελματικού ηθικού συμβολαίου δεν

¹ Θ. Βορέας. *Ακαδημαϊκά*. Αθήνα: Οργανισμός Σχολικών Βιβλίων, 1954, 26-75.

² Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ-Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1999, 570.

³ Φίληβος, 11 Β- Γοργίας 491 Ε κ.εξ. (Σε: Ο.π., 1).

⁴ Charles Harris Whitaker, "The Interrelation of the Professions", *The Annals (American Academy of political and social science)*, 101 no.14 (May 1922).

αποτελεί ατομικό ζήτημα. Η δημιουργία κωδίκων ηθικής σε οργανισμούς και επιχειρήσεις δεν αποτελεί καινούργια αντίληψη. Παράδειγμα αποτελεί η εταιρεία Cadbury, η οποία εθελοντικά στις αρχές του 20^{ου} αιώνα πρόβαλε τους δικούς της κώδικες ηθικής. Γύρω στο 1990 η επιχειρησιακή ηθική αναπτύχθηκε. Διορίστηκαν σύμβουλοι ηθικής σε επιχειρήσεις, συντάχθηκαν οδηγίες για την ηθική συμπεριφορά και κυριάρχησε το αγγλόφωνο ακρωνύμιο RICE από τα αρχικά respect, integrity, communications και excellence⁵.

Τα επαγγέλματα που έχουν αποκτήσει κύρος διακρίνονται από:

- την εξειδίκευση που έχουν.
- την τήρηση υψηλών ηθικών δεδομένων.
- τον έλεγχο στην συμπεριφορά των μελών και τη δυνατότητα απόρριψης εκείνων που δεν συμπεριφέρονται σύμφωνα με τους κανόνες ηθικής που ορίζει το επάγγελμα.
- την παροχή χρήσιμων υπηρεσιών στη κοινωνία.
- την ιδιαίτερη σημασία που δίνουν σε ορισμένα δικαιώματα και προνόμια⁶.

Η χρησιμότητα των κωδίκων ηθικής και η επιρροή τους στους επαγγελματίες αποτελεί πάντα ένα μεγάλο ερωτηματικό. Ο Iacovino⁷ αναφέρει ότι οι κώδικες ηθικής είναι μια σειρά από επαγγελματικούς ηθικούς κανόνες, οι οποίοι αναπτύσσονται για μια επαγγελματική κοινότητα και πρέπει να αναθεωρούνται με βάση τις ανάγκες της κοινότητας αυτής. Οι κώδικες μπορούν να βοηθήσουν τον επαγγελματία παρέχοντάς του οδηγίες ηθικής, βοηθώντας τον να αναθεωρήσει την επαγγελματική του σκέψη, να ελέγχει τις πράξεις του και να ασκεί το επάγγελμα με συνέπεια.

Η δυσκολία για την εφαρμογή των κωδίκων ηθικής έγκειται στο γεγονός ότι δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική παρέμβαση των φιλοσόφων ή των ειδημόνων ενός αντικειμένου για να επιβληθεί ένας κώδικας ηθικής. Αν κάποιος θέλει να βρει απαντήσεις σε ηθικά ερωτήματα, νομίζει ότι αυτό μπορεί να το κάνει η φιλοσοφία. Δεν είναι όμως έτσι. Αυτό που μπορεί να κάνει η φιλοσοφία είναι να θέσει σαφείς επεξηγήσεις για διαφορούμενες λέξεις ή έννοιες. Δεν υπάρχει περίπτωση να βρεθεί κάποια ηθική θεωρία που να ταυτίζεται απόλυτα με την ηθική λογική αντίληψη του καθενός, γιατί είναι δόγματα διαισθητικής γνώσης του καθενός, τα οποία δεν αποτελούν κοινές ηθικές πεποιθήσεις για όλους.

Για να είναι επιτυχείς οι κώδικες, θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα μέσα εκείνα, με τα οποία τα μέλη ενός επαγγέλματος θα πιστοποιούν και θα επιβεβαιώνουν ότι πράττουν σύμφωνα με τις ευθύνες που προεβεί το επάγγελμά τους⁸. Ένας κώδικας πρέπει να κάνει τους επαγγελματίες υπερήφανους, να αναφέρεται στο περιεχόμενο της εργασίας τους και να εκφράζει τις απόψεις των επαγγελματιών στην κοινωνία⁹.

Ο οργανισμός Global Information Justice (GIJ) στοχεύει να συντηρήσει τη φύση και να διατηρήσει τον ανθρωπισμό μέσω των δημιουργικών χρήσεων της τεχνολογίας της πληροφορίας¹⁰. Η φιλοσοφία του οργανισμού αντικατοπτρίζεται σε πολλά άρθρα του Universal Declaration of Human Rights- UDHR, τα οποία παρουσιάστηκαν στο συνέδριο της UNESCO στα

⁵ Melanie Boyd, "Juanita's Paintings: A manager's personal ethics and performance review", *Library administration and management*, 19 no.1 (Winter 2005) 31-32.

⁶ Richard N. Stichler, "On reforming ALA's code of ethics", *American Libraries*, (January 1992) 40.

⁷ L. Iacovino, "Ethical principles and information professionals: theory, practice and education", *Australian Academic and Research Libraries*, 333 no.2 (2002), 57-74. In: Renee N. Jefferson and Sylvia Contreras, "Ethical perspectives of library and information science graduate students in the United States", *New Library World*, 106 no.1208/ 1209 (2005) 58-66.

⁸ Richard N. Stichler, "On reforming ALA's code of ethics", *American Libraries*, (January 1992) 40.

⁹ Lee W. Finks, "Librarianship needs a new code of professional ethics", *American Libraries*, (January 1991) 84- 92.

¹⁰ UNESCO Infoethics Congress. In: *Library Trends*. Martha Smith, "Ethical Issues of Information Science", 49 no.3 (2001) 532-537.

τέλη του 1990 και του Διεθνούς Κέντρου για Πληροφοριακή Ηθική (International Center for Information Ethics)¹¹.

Την τελευταία δεκαετία, η πληροφοριακή ηθική έχει αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό σαν ένας τομέας της εφαρμοσμένης ηθικής. Το Διεθνές Κέντρο για την Πληροφοριακή Ηθική είναι προσανατολισμένο στο να καθοδηγεί τους επαγγελματίες της πληροφόρησης ανά τον κόσμο στο να πληροφορούν και να υποστηρίζουν το κοινό με βάσει τις αρχές της ηθικής.

Καθώς η παγκοσμιοποίηση έχει γίνει παγκόσμια τάση, κάθε ιδέα για διεθνή πληροφοριακή δικαιοσύνη μπορεί να μοιάζει σαν οξύμωρο σχήμα. Η ιδιωτικότητα, η μεταφορά πληροφοριών εκτός των συνόρων μιας χώρας, η ελεύθερη ανταλλαγή ιδεών, η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και το δικαίωμα του ανθρώπου να γνωρίζει τα πάντα, είναι μερικά από τα θέματα, τα οποία πρέπει να καθοριστούν, θέτοντας σαν βάση τις αντίθετες αξίες και τα ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η πρόκληση για πρόσβαση απαιτεί την άρση τεχνολογικών και πολιτικών φραγμάτων. Όταν τα δικαιώματα της πρόσβασης στις πληροφορίες σχετίζονται με την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τότε η βασική ανθρώπινη αξιοπρέπεια εκτίθεται, αν η πρόσβαση απορρίπτεται.

Στα πλαίσια των παραπάνω ενεργειών η UNESCO, δημιουργώντας το παρατήριο Global Justice Observatory προβαίνει σε μια σειρά δραστηριοτήτων και δημιουργεί μια σειρά από πολύγλωσσες τράπεζες πληροφοριών¹² στη βιοηθική και σε άλλους τομείς της εφαρμοσμένης ηθικής. Το δίκτυο πληροφόρησης που δημιούργησε περιλαμβάνει τέσσερις βάσεις δεδομένων με εμπειρογνώμονες, ιδρύματα ή επιτροπές, με τη νομοθεσία, οδηγίες και κανόνες σε τομείς της ηθικής και ένα πρόγραμμα διδασκαλίας ηθικής.

Η ενέργεια αυτή με την επωνυμία Παρατηρητήριο της Παγκόσμιας Ηθικής (Global Ethics Observatory- GEO) είναι προσβάσιμη από όλα τα μέλη της UNESCO, ώστε να ανευρίσκονται οι υπεύθυνοι και ειδήμονες και να προσφέρεται χρήσιμο υλικό για την καθιέρωση επιτροπών και νόμων στον τομέα της ηθικής¹³.

Την επόμενη δεκαετία, οι ηθικές προκλήσεις θα είναι μεγαλύτερες στους ακαδημαϊκούς χώρους και στα διάφορα επαγγέλματα για τη δημιουργία πολιτικών. Το κίνημα αυτό για τη δημιουργία πληροφοριακής ηθικής, σε πολλούς τομείς θα αποτελέσει χρήσιμη βάση για το μέλλον εφόσον τίθενται ζητήματα, όπως η ανθρώπινη ελευθερία, η ατομικότητα, ο πολιτισμός, η παγκόσμια ειρήνη.

Στην Ελλάδα το 2005 ιδρύθηκε το Ελληνικό Ινστιτούτο Επιχειρηματικής Ηθικής (EBEN GR) που εκπροσωπεί το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρηματικής Ηθικής (European Business Ethics Network). Το Ελληνικό Ινστιτούτο Επιχειρηματικής Ηθικής είναι ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο και κοινή πεποίθηση των ιδρυτικών μελών του είναι ότι η επιχειρησιακή ηθική διαδραματίζει ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο στην επιχειρηματικότητα, καθώς η κοινωνία σήμερα αντιλαμβάνεται τις επιχειρήσεις ως οργανικά μέλη του κοινωνικού συνόλου και προσδοκά από αυτές να δρουν βάσει συγκεκριμένων προτύπων και κανόνων δεοντολογίας και να εκπληρώνουν βασικές υποχρεώσεις απέναντι στο περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσονται, είτε πρόκειται για κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό ή οικονομικό περιβάλλον¹⁴.

¹¹ (Ibid., 10).

¹² UNESCO (2000). *Observatory Society*. [τεκμήριο www, URL: <http://www.unesco.org/webworld/observatory/index.html>, ημερομηνία πρόσβασης: 11.07.2000].

¹³ UNESCO (2004). *Global Ethics Observatory*. [τεκμήριο www, URL: <http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php>, ημερομηνία πρόσβασης: 24.10.2004].

¹⁴ Ελληνικό Ινστιτούτο Επιχειρηματικής Ηθικής (EBEN). [τεκμήριο www, URL: <http://www.bhc.gr/periodiko-bhc/periodiko-2/ellhniko-institutoyto.html>] > ημερομηνία πρόσβασης 8.09.2005]

2. Ζητήματα ηθικής στο χώρο της βιβλιοθηκονομίας

Το 1930 η Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκών πρότεινε τον πρώτο κώδικα ηθικής που έγινε ποτέ για τη βιβλιοθηκονομία, ο οποίος υιοθετήθηκε το 1939 και όριζε τον τρόπο χρήσης των βιβλιοθηκών. Οι κώδικες αυτοί, υπό τη συνεχή πίεση των εξελίξεων τόσο του επαγγέλματος όσο και των μέσων άσκησης του αναθεωρήθηκαν το 1975, το Δεκέμβριο του 1981, ενώ η τελευταία αναθεώρησή τους έγινε στις 28 Ιουνίου 1995. Πολλοί μελετητές τόνισαν την ανάγκη για συνεχή εκσυγχρονισμό των κωδίκων¹⁵.

Ο L.W. Finks, για παράδειγμα, υποστήριξε ότι οι κώδικες ηθικής είχαν σοβαρές ελλείψεις, καθώς δεν κατάφεραν να δώσουν οδηγίες στους επαγγελματίες για τις ευθύνες τους και τις προτεραιότητες τους, δεν τους ενέπνεαν επαγγελματικά ιδανικά και δεν προώθησαν στην κοινωνία το σκοπό του επαγγέλματος. Οι επαγγελματικοί κώδικες ηθικής σύμφωνα με τον Finks πρέπει να επικεντρώνονται στον τρόπο που οι επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμοι θα ασκούν το επάγγελμά τους και αν ακολουθώντας αυτόν τον τρόπο μπορούν όντως να χαρακτηριστούν ως επαγγελματίες.

Ο Bekker, μαθητής του Finks, στη διπλωματική του εργασία «Professional Ethics and its Application to Librarianship (Case Western Reserve, 1976) σχολίασε τους κώδικες ηθικής και παρουσίασε τις πλευρές που πρέπει να καλύπτουν. Οι κώδικες κατά τον Bekker πρέπει να:

1. συμπεριλαμβάνουν τη φιλοσοφία του επαγγέλματος.
2. διασφαλίζουν τη μυστικότητα στις εμπιστευτικές πληροφορίες κάθε είδους.
3. παρέχουν σ' όλους τους υπαλλήλους το δικαίωμα να εμπλέκονται σε δραστηριότητες εκτός του επαγγέλματος, όπως η συμμετοχή τους σε πολιτικά κόμματα.
4. τονίζουν το δικαίωμα του επαγγελματία για συνεχή εκπαίδευση.
5. προωθούν την ανάπτυξη του επαγγέλματος.
6. ενθαρρύνουν στους επαγγελματίες να είναι μέλη βιβλιοθηκονομικών οργανισμών.
7. επισημαίνουν την ευθύνη κάθε επαγγελματία απέναντι στους κώδικες.
8. προωθούν τη πνευματική ελευθερία στους χώρους της βιβλιοθήκης.
9. παρέχουν τη δυνατότητα για ελεύθερη επιλογή του υλικού της βιβλιοθήκης από τους υπαλλήλους της χωρίς λογοκρισία.

Σε διεθνές επίπεδο, αυτές οι προσδοκίες της βιβλιοθηκονομίας, εκπληρώθηκαν από την IFLA το 1997, όταν το Συμβούλιό της ανέλαβε να ιδρύσει την Επιτροπή για την Ελεύθερη Πρόσβαση στις Πληροφορίες και την Ελευθερία της Έκφρασης (Free Access to Information and Freedom Expression- FAIFE) η οποία θα τη συμβουλεύει σε θέματα διεθνούς σημασίας για τις βιβλιοθήκες και τη βιβλιοθηκονομία. Με αυτήν την απόφαση, η οποία υποστηρίχτηκε ένθερμα, η IFLA αποφάσισε ότι είχε ευθύνη για την ελεύθερη πρόσβαση στις πληροφορίες. Επιβεβαίωσε ότι θα στηρίζει το επάγγελμα του βιβλιοθηκονόμου σύμφωνα με το Άρθρο 19 της Παγκόσμιας Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹⁶. Η επιτροπή συμβουλεύει με ποιο τρόπο θα ενεργούν τα άτομα και οι βιβλιοθήκες για να προσδιοριστεί το δικαίωμα του καθενός στην πρόσβαση στις πληροφορίες. Η ενημέρωση θα περιλαμβάνει τομείς όπως, λογοκρισία στο υλικό των βιβλιοθηκών, ιδεολογικές, οικονομικές, πολιτικές και θρησκευτικές πιέσεις που σχετίζονται με τους περιορισμούς στην πρόσβαση στις βιβλιοθήκες και την παρεμπόδιση των βιβλιοθηκονόμων ή άλλων επιστημόνων της πληροφόρησης, οι οποίοι προσφέρουν πληροφοριακές υπηρεσίες¹⁷.

¹⁵ Guy A. Marco, "Ethics for Librarians: A narrow view", *Journal of Librarianship and Information Science*, 28 no.1 (March 1996) 33- 38.

¹⁶ United Nations 1948, *Universal Declaration of Human Rights*.

¹⁷ IFLA Executive Board 1997, *Council Resolution*, Copenhagen, IFLA. [τεκμήριο www, URL <<http://www.ifla.org>>, ημερομηνία πρόσβασης 28.06.2004].

Ο περιορισμός της ελευθερίας και της πρόσβασης στις πληροφορίες δημιούργησε ενέργειες ακτιβισμού από μεμονωμένους επαγγελματίες¹⁸, επειδή οι βιβλιοθηκονομικοί επαγγελματικοί σύνδεσμοι ήταν απρόθυμοι να υποστηρίξουν ενέργειες που αφορούσαν τρέχοντα κοινωνικά θέματα σχετικά με το επάγγελμά τους. Με την εφαρμογή των πρακτικών της FAIFE, η IFLA έκανε ένα σημαντικό βήμα για την πνευματική ελευθερία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Εισήγαγε τη διάσταση του κοινωνικού παράγοντα του επαγγέλματος, σε αντίθεση με το παρελθόν, όπου δινόταν έμφαση στην τεχνική υποστήριξη.

Η πολιτική της IFLA τονίζει: "Όλοι οι άνθρωποι, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τις βιβλιοθήκες ελεύθερα και αποτελεσματικά, για να ακολουθήσουν τη διαβίου μάθηση, την ανεξάρτητη λήψη απόφασης και την πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη. Οι βιβλιοθηκονόμοι και οι ενώσεις βιβλιοθηκών έχουν επίσης την αρχική ευθύνη να επικυρώσουν και να προωθήσουν αυτά τα δικαιώματα. Οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν την επαγγελματική ευθύνη να παρουσιάζουν στις βιβλιοθήκες τους όλες τις απόψεις τόσο για τα τρέχοντα, όσο και για τα ιστορικά ζητήματα: οι συλλογές και οι υπηρεσίες δεν πρέπει να υπόκεινται σε οποιαδήποτε μορφή ιδεολογικής, πολιτικής, φυλετικής, γλωσσικής ή θρησκευτικής λογοκρισίας και οι ενώσεις βιβλιοθηκών και οι βιβλιοθήκες πρέπει να εκμηδενίσουν οποιαδήποτε μορφή λογοκρισίας που εμποδίζει την εκπλήρωση της ευθύνης τους, να προωθούν δηλαδή τις πληροφορίες και το διαφωτισμό. Το δικαίωμα ενός προσώπου να χρησιμοποιήσει μια βιβλιοθήκη δεν πρέπει να παραβιαστεί ή να περιορισθεί λόγω της καταγωγής, της ηλικίας, του φύλου, της φυλής, της θρησκείας, της υπηκοότητας, της κοινωνικής ή οικονομικής θέσης, ή των απόψεών του». Οι ενώσεις και βιβλιοθήκες που συμβαδίζουν με την πορεία της IFLA "θα συνεργαστούν με όλους τους επαγγελματίες και τις σχετικές ομάδες για τη δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης και πρόσβασης στις πληροφορίες"¹⁹.

Σε μερικές περιπτώσεις, η δημιουργία κωδίκων ηθικής δεν αποσκοπούσε απλά και μόνο στην καθιέρωση του επαγγέλματος και στην ελευθερία της πρόσβασης στις πληροφορίες, αλλά αποτέλεσε μοχλό για την κάλυψη πολιτισμικών αναγκών. Η Ένωση Βιβλιοθηκονόμων Ουκρανίας (Ukrainian Library Association²⁰), για παράδειγμα, αναφέρει ότι ο προσδιορισμός και η εφαρμογή των ηθικών και επαγγελματικών κωδίκων, έγινε μέσα στα πλαίσια του προγράμματος για τη δημιουργία μιας δημοκρατικής και ανεξάρτητης Ουκρανίας. "Σε μια δημοκρατική κοινωνία, η οποία θα αποτελείται από σωστά πληροφορημένους πολίτες, ο στόχος του βιβλιοθηκονόμου είναι να προωθήσει την εγκαθίδρυση των αρχών της διανοητικής ελευθερίας, της ελεύθερης έκφρασης και της ανεμπόδιστης αναπαραγωγής των ιδεών και των πληροφοριών, της ελευθερίας της γραφής και ανάγνωσης".

Παρόμοιο περιεχόμενο εμφανίζεται και στους λόγους, οι οποίοι οδήγησαν τη Λιθουανία, τη Βουλγαρία και άλλες χώρες, στη δημιουργία κωδίκων. Όπως, αναφέρεται "Η βιβλιοθήκη είναι ένα δημοκρατικό ίδρυμα, το οποίο εγγυάται τη συνέχιση του πολιτισμού και επιφέρει τη γνωριμία με τη κοινωνία. Πιστοποιεί το δικαίωμα της επιλογής και της έκφρασης για κάθε πολίτη. Η αποστολή της βιβλιοθήκης είναι να συγκεντρώνει, να αποθηκεύει και να μεταδίδει τις πληροφορίες, τη γνώση και την εμπειρία σε κάθε άτομο αλλά και στην κοινωνία σαν σύνολο"²¹.

¹⁸ P.T. Graham, "Public Librarians and the Civil Rights Movement: Alabama 1955-1965", *Library Quarterly*, 71 no.1 (2001) 1-27.

¹⁹ International Federation of Library Associations- IFLA.

[τεκμήριο www, URL <<http://www.ifla.org/faife/ethics/codes.htm>> ημερομηνία πρόσβασης 28.06.2004].

²⁰ Conference of Ukrainian Library Association, 30 May, 1996.

[τεκμήριο www, URL <<http://www.ifla.org/faife/ethics/codes.htm>> ημερομηνία πρόσβασης 28.06.2004].

²¹ Adopted by the Lithuanian Libraries Association, 1998.

[τεκμήριο www, URL <<http://www.ifla.org/faife/ethics/codes.htm>> ημερομηνία πρόσβασης 28.06.2004].

3. Το επάγγελμα του βιβλιοθηκονόμου και η ηθική

Οι βιβλιοθηκονόμοι έρχονται καθημερινά αντιμέτωποι με προβλήματα που ζητούν λύση και βασικό χαρακτηριστικό των κωδικών πρέπει να είναι η πειθαρχία και η αιτιολόγηση των αποφάσεων που θα πάρουν ανάλογα με την κατάσταση. Η ηθική δεν πρέπει να συμπεριλαμβάνει το τι θα σκεφτεί κάποιος τρίτος για το χειρισμό ενός προβλήματος, αλλά πρέπει να δίνει λύσεις για υπαρκτά προβλήματα, τα οποία τις περισσότερες φορές είναι πολύ δύσκολο να επιλυθούν²².

Για παράδειγμα, πώς θα πρέπει να ενεργήσει ένας βιβλιοθηκονόμος όταν κατηγορείται από τους χρήστες μιας βιβλιοθήκης, ότι με το να εφαρμόζει τους κώδικες επιδρά αρνητικά στην πορεία των ερευνών τους; Ένας φοιτητής σε πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη θα μπορέσει ποτέ να αρνηθεί να δώσει εμπιστευτικές πληροφορίες στον καθηγητή του που θα επισκεφτεί τη βιβλιοθήκη για να αντλήσει στοιχεία από το αρχείο δανεισμού κάποιου άλλου φοιτητή; Ή μήπως θα αρνηθεί ένας υπάλληλος της πανεπιστημιακής βιβλιοθήκης να δανείσει υλικό σε έναν καθηγητή, ο οποίος έχει ξεχάσει τη κάρτα πρόσβασης στη βιβλιοθήκη²³;

Πώς αντιμετωπίζονται περιπτώσεις ηθικής από κάποιον που εργάζεται σε μια βιβλιοθήκη αλλά δεν είναι βιβλιοθηκονόμος; Οι ίδιοι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται από όλους; Γνωρίζουν οι μη βιβλιοθηκονόμοι υπάλληλοι τους κώδικες ηθικής; Ελάχιστοι από τους χρήστες μιας βιβλιοθήκης θα αναγνώριζαν ποτέ τη διαφορά μεταξύ ενός επαγγελματία βιβλιοθηκονόμου και ενός μη επαγγελματία και ακόμα πιο λίγοι θα έμπαιναν ποτέ στη διαδικασία να το σκεφτούν. Συνεπώς οι κώδικες ηθικής πρέπει να διδάσκονται σε όλους τους υπαλλήλους μιας βιβλιοθήκης για να μην υποβιβάζεται ποτέ, ούτε η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει μια βιβλιοθήκη προς τους χρήστες της, αλλά ούτε και οι διαδικασίες οργάνωσης και διοίκησης της βιβλιοθήκης.

Το 1993 διεξάχθηκε στην Αμερική μια έρευνα για να εξεταστούν οι ηθικές προοπτικές των βιβλιοθηκονόμων προτού ακόμα εισέλθουν στο επάγγελμα. Συμμετείχαν σε αυτήν 46 τελειόφοιτοι φοιτητές, με μέσο όρο ηλικίας τα 38, το 74% των οποίων είχε ήδη εργασθεί σε βιβλιοθήκες στο παρελθόν. Τους παρουσιάστηκαν 3 σενάρια. Το 33% από αυτούς διάβασε το γενικό σενάριο, το 37% το νομικό και το 30% το σενάριο που σχετιζόταν με την υγεία. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, πρώτα διάβασαν το σενάριο και απάντησαν με βάση τη προσωπική τους άποψη, στη συνέχεια διάβασαν τους κώδικες και μετά, αφού διάβασαν για δεύτερη φορά το σενάριο, απάντησαν βασισμένοι στην επαγγελματική τους προοπτική.

Για το *γενικό σενάριο* χρησιμοποιήθηκαν οι Κώδικες Ηθικής της Αμερικάνικης Ένωσης Βιβλιοθηκονόμων, για το *νομικό σενάριο* χρησιμοποιήθηκαν οι Κώδικες Ηθικής της Αμερικάνικης Ένωσης Νομικών Βιβλιοθηκών και για το *σενάριο υγείας* οι Κώδικες Ηθικής της Βιβλιοθηκονομίας για τις Επιστήμες Υγείας.

Σύμφωνα με το *Γενικό σενάριο*, ένα κορίτσι πηγαίνει στη βιβλιοθήκη και ζητά βοήθεια για να ανακτήσει μια εργασία μέσω διαδικτύου και να την παρουσιάσει σαν δική της. Ο βιβλιοθηκονόμος τη βοηθάει. Πώς έκριναν αυτή την πράξη;

Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους:

- η ενέργεια του βιβλιοθηκονόμου δεν ήταν σύμφωνη με την ηθική (62%)
- ο βιβλιοθηκονόμος έπρεπε να διεξάγει πληροφοριακή συνέντευξη (19%)
- ο βιβλιοθηκονόμος ενήργησε σωστά (15%)
- το αίτημα της μαθήτριας ήταν ανήθικο (4%)

Στη συνέχεια, όμως, αφού διάβασαν τους κώδικες, οι απαντήσεις τους διαφοροποιήθηκαν αισθητά και τα αποτελέσματα ήταν:

- ο βιβλιοθηκονόμος έπραξε σωστά (60%)
- ο βιβλιοθηκονόμος δεν έπραξε σωστά (40%)

²² Karen Adams, "Ethics and Librarianship: an overview", *PNLA Quarterly*, 65 no.3 (Spring 2001) 6- 7.

²³ Brenda Phillip, "Let's not keep the code a secret", *PNLA Quarterly*, 65 no.3 (Spring 2001) 8- 9.

Οι παράγοντες που κύρια τους επηρέασαν ήταν αυτοί της ιδιωτικότητας και εμπιστευτικότητας (27%) και μετά το θέμα της πνευματικής ελευθερίας (20%).

Σύμφωνα με το *Νομικό σενάριο*, μια γυναίκα που έχει μώλωπες επισκέπτεται συνεχώς τη βιβλιοθήκη αναζητώντας πληροφορίες για την συζυγική κακοποίηση. Μια μέρα ζητάει από την βιβλιοθηκονόμο να της βρει πληροφορίες για τον ευνοχισμό και την ποινή που ορίζεται για το αδίκημα. Η βιβλιοθηκονόμος αν και έβλεπε τους μώλωπές της ποτέ δεν τη ρώτησε από που προήλθαν.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, ο βιβλιοθηκονόμος έπρεπε:

- να δώσει στο χρήστη τις πληροφορίες που ζητούσε (40%)
- να αναφέρει στο χρήστη και άλλες πληροφορίες, όπως κοιτώνες για κακοποιημένες γυναίκες (33%)
- να ρωτήσει για ποιο λόγο χρειάζεται ο χρήστης τις πληροφορίες (20%)
- να μην παρέχει τις πληροφορίες (7%)

Στη δεύτερη φάση της έρευνας και αφού διάβασαν τους κώδικες τα αποτελέσματα ήταν:

- ο βιβλιοθηκονόμος πρέπει να βοηθήσει το χρήστη χωρίς να ρωτήσει το σκοπό (58%)
- ο βιβλιοθηκονόμος πρέπει να βοηθήσει το χρήστη και να ρωτήσει το σκοπό (42%)

Οι απαντήσεις τους βασίστηκαν κύρια στην υποχρέωση της προώθησης της ανοιχτής και αποτελεσματικής πρόσβασης στις πληροφορίες (21%).

Σύμφωνα με το *Σενάριο υγείας*, διεξάγεται το ετήσιο συνέδριο της Αμερικάνικης Ένωσης Βιβλιοθηκονόμων στο Τορόντο και μερικοί από τους υπαλλήλους μιας βιβλιοθήκης ζήτησαν να παρευρεθούν, ενώ κάποιοι άλλοι δεν θέλησαν γιατί στο Τορόντο υπήρχε η γρίπη SARS. Το ερώτημα που τέθηκε ήταν, κατά πόσο η υπεύθυνη βιβλιοθηκονόμος θα έπρεπε να τους βγάλει εισιτήρια ή όχι.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, η υπεύθυνη βιβλιοθηκονόμος:

- πρέπει να τους αφήσει να πάνε στο συνέδριο (85%)
- δεν πρέπει να τους αφήσει να πάνε στο συνέδριο (15%)
- Αφού διάβασαν τους κώδικες τα αποτελέσματα ήταν:
- η υπεύθυνη βιβλιοθηκονόμος πρέπει να τους αφήσει να πάνε στο συνέδριο (64%)
- η ηθική δεν σχετίζεται με την απόφαση της υπεύθυνης βιβλιοθηκονόμου (-)

Ο παράγοντας που βάρυνε σχετιζόταν με την προώθηση πληροφοριών κρίσιμων για την υγεία και το δικαίωμα του κοινού για ενημέρωση (21%)

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να βαθμολογήσουν ποιός χαρακτηρισμός αρμόζει καλύτερα στη κάθε περίπτωση.

	Γενικό Σενάριο	Νομικό Σενάριο	Σενάριο Υγείας
Ατομική απόφαση	38%	42%	26%
Οργανωτική απόφαση	9%	8%	26%
Κοινωνική απόφαση	25%	33%	26%
Επαγγελματική απόφαση	28%	17%	22%

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της μελέτης, οι αρχικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων για το γενικό σενάριο διέφεραν όταν διάβασαν τους κώδικες. Πριν διαβάσουν τους κώδικες το 15% απάντησε ότι η ενέργεια του βιβλιοθηκονόμου ήταν σωστή και όταν διάβασαν τους κώδικες, το ποσοστό αυτό ανέβηκε στο 60%. Μιας και το 74% δούλευε ήδη σε βιβλιοθήκη αυτό αντικατροπτίζει την αντίθεση μεταξύ των ιδανικών που παρουσιάζονται σε ένα κώδικα ηθικής και στο ποιά είναι η πραγματικότητα κατά την εκτέλεση του επαγγέλματος.

Οι αρχικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων στο νομικό σενάριο διέφεραν όταν διάβασαν τους κώδικες. Πριν διαβάσουν τους κώδικες το 40% απάντησε ότι ο βιβλιοθηκονόμος έπρεπε να βοηθήσει τη χρήστη χωρίς να ρωτήσει το σκοπό του, ενώ αφού διάβασαν τους κώδικες το ποσοστό αυτό αυξήθηκε στο 58%. Αυτό αντικατροπτίζει την αντίθεση που υπάρχει μεταξύ της

εμπιστευτικότητας και της πιθανής διάπραξης εγκλήματος. Το ποσοστό των ατόμων που απάντησαν ότι ο βιβλιοθηκονόμος έπρεπε να ρωτήσει το σκοπό, αυξήθηκε στο 42%. Η αύξηση του 22% μπορεί να προέρχεται από το γεγονός ότι, εφόσον το 74% είχε εργασιακή πείρα, ήταν από πριν σωστά τοποθετημένο ως προς την πληροφοριακή συνέντευξη του χρήστη²⁴.

Οι αρχικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων στο *σενάριο υγείας* διέφεραν όταν διάβασαν τους κώδικες. Πριν διαβάσουν τους κώδικες, το 85% ανέφερε ότι η υπεύθυνη βιβλιοθηκονόμος πρέπει να επιτρέψει τους υπαλλήλους να παρευρεθούν στο συνέδριο και μόνο το 15% ανέφερε τη δεύτερη επιλογή. Η πρώτη απάντηση μειώθηκε από το 85% στο 64% γιατί κρίθηκε πως οι κώδικες δεν σχετίζονται με την απόφαση της υπεύθυνης βιβλιοθηκονόμου. Τονίστηκε, όμως, η ηθική υποχρέωση του βιβλιοθηκονόμου να υπηρετεί με τον δυνατότερο καλύτερο τρόπο τους χρήστες.

4. Η ελληνική πραγματικότητα

Το επαγγελματικό περιβάλλον στην Ελλάδα κάνει τα πρώτα βήματα στη δημιουργία των κωδίκων ηθικής. Μια προσπάθεια για τη δημιουργία κωδίκων ήταν από την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΕΕΒΕΠ), η οποία σχετικά πρόσφατα έχει εκδώσει έναν πολύ λιτό κώδικα δεοντολογίας, ο οποίος αναφέρει:

“Είναι ένας κώδικας ηθικής και δεσμεύει το βιβλιοθηκονόμο ως επαγγελματία. Δεν είναι κώδικας νομικού χαρακτήρα και σ’ αυτόν έχουν υποχρέωση συμμόρφωσης τα μέλη της ένωσης καθώς αντιπροσωπεύει την αυτονομία του επαγγέλματος και αναφέρεται στις υποχρεώσεις του βιβλιοθηκονόμου απέναντι στο χρήστη και στο επάγγελμα²⁵”.

Παρόμοιο είναι και το περιεχόμενο των κωδίκων δεοντολογίας των Αρχειονόμων, όπου αναφέρεται “η υποχρέωση της διαφύλαξης της αυθεντικότητας των αρχείων και του περιεχομένου τους, η αντικειμενικότητα κατά την επεξεργασία τους και ο σεβασμός στο δικαίωμα της πρόσβασης των χρηστών σε αυτά²⁶”.

Στους κώδικες αυτούς προβάλλονται αξίες, όπως η ελευθερία της πρόσβασης στις πληροφορίες και στη διάδοσή τους, η αντικειμενική εξυπηρέτηση του κοινού, η συνεχής εκπαίδευση των υπαλλήλων, η συμμετοχή τους σε οργανισμούς και η μεταξύ τους συνεργασία. Δεν τονίζονται, όμως, πουθενά θέματα ιδιωτικότητας, προστασίας δεδομένων ή λογοκρισίας των πληροφοριών σε οποιαδήποτε μορφή και αν εμφανίζονται αυτές.

Καθώς προκύπτουν συνεχώς καινούργια ζητήματα, η Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων μοιάζει να μην συμμετέχει σε αυτά. Τι πρέπει να κάνει ένας βιβλιοθηκονόμος αν του ζητηθεί να αποκαλύψει τα αρχεία της βιβλιοθήκης στην αστυνομία; Αν αποκαλύψει πληροφορίες που θεωρούνται αυτονόητα εμπιστευτικές, όπως είναι τα αρχεία βιβλιοθηκών, θα έχει πράξει σωστά; Πως μπορεί όμως και να μην το κάνει από τη στιγμή που δεν δεσμεύεται και δεν καλύπτεται από κάποιο ηθικό κανόνα; Αυτά είναι σημαντικά διλήμματα τα οποία περιμένουν άμεση τοποθέτηση και απάντηση.

²⁴ Renee N. Jefferson, and S. Contreras, “Ethical perspectives of library and information science graduate students in the United States”, *New Library World*, 106 no. 1208/ 1209 (2005) 58-66.

²⁵ Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΕΕΒ). *Κώδικας δεοντολογίας του βιβλιοθηκονόμου: Βασικές αρχές*. [τεκμήριο [www](http://www.ebe.gr), URL <<http://www.ebe.gr>> ημερομηνία πρόσβασης 22.03.2004].

²⁶ Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία. Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων. *Κώδικας Δεοντολογίας των Αρχειονόμων* (Εγκριθείς από τη Γενική Συνέλευση του Δ.Σ.Α. στη 13^η σύνοδό της. Πεκίνο, 6 Σεπτεμβρίου 1996)

5. Συμπεράσματα

Ως αποτέλεσμα της τρομοκρατικής επίθεσης της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, υπογράφηκε στις ΗΠΑ από τη Σύγκλητο και το Κοινοβούλιο ο Νόμος Πάτριος (Patriot Act)²⁷, στις 26 Οκτωβρίου 2001, ο τομέας 215 του οποίου ορίζει ότι η αστυνομία ή το FBI μπορούν να αντλήσουν πληροφορίες στις έρευνές τους από το αρχειακό υλικό μιας βιβλιοθήκης για άτομο που δεν έχει Αμερικανική υπηκοότητα, εάν κριθεί ότι οι πληροφορίες θα είναι χρήσιμες για τη προστασία της διεθνούς τρομοκρατίας. Μολονότι αναφέρεται πως η κυβέρνηση πρέπει να αποδείξει ότι οι έρευνές της δεν βασίζονται στον αποκλεισμό των δικαιωμάτων ενός πολίτη των Ηνωμένων Πολιτειών, δίνεται η δυνατότητα να διεξαχθεί κάποια έρευνα χωρίς να είναι απαραίτητη η άμεση έκδοση εντάλματος, σύμφωνα με τον τομέα 213 του ίδιου νόμου.

Παρόλο που οι αμερικάνικες κυβερνήσεις προσπαθούν να κάνουν τους νόμους αυτούς μόνιμους και μάλιστα το συντομότερο δυνατόν, συναντούν δυσκολίες. Για παράδειγμα, συνεργάζονται τα κόμματα, για να εκδώσουν μια σειρά από περιοριστικά νομοσχέδια και στη συνέχεια να τα προωθήσουν προς έγκριση ασκώντας κριτική στους νόμους 215 και 213 και να διερευνήσουν τον αντίκτυπο των νόμων αυτών στις βιβλιοθήκες. Η ονομασία των νόμων αυτών είναι Safe Act (Security and Freedom Secured Act)²⁸. Στη συνεργασία αυτή περιλαμβάνονται, επίσης, η Αμερικάνικη Ένωση Συντηρητικών, οι Ιδιοκτήτες Όπλων της Αμερικής, η Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκονόμων, το Κέντρο για τη Δημοκρατία και την Τεχνολογία, το Ίδρυμα για την Ηλεκτρονική Ελευθερία και οι Αμερικανοί Πωλητές Βιβλίων για την Ελεύθερη Έκφραση.

Είναι φανερό πως κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι μπορεί να εφαρμόσει τους κώδικες αβίαστα. Σχεδόν όλοι, έστω και μια φορά, θα έχουν συλλάβει τους εαυτούς τους να κάνουν διακρίσεις, βάσει της εξωτερικής εμφάνισης ή του υλικού που ζητάει ο χρήστης και να προβαίνουν σε δικά τους προσωπικά και κατά πάσα πιθανότητα, λανθασμένα συμπεράσματα, τα οποία επηρεάζουν τον τρόπο εξυπηρέτησης του χρήστη. Δεν είναι δυνατόν να ενεργούμε με ίσα κριτήρια πάντα για όλους, γιατί είμαστε άνθρωποι και επηρεαζόμαστε από προσωπικά βιώματα και προσωπικές κρίσεις. Κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητη από την αρχή της φοίτησης των νέων επαγγελματιών η διδασκαλία της ηθικής και των προβλημάτων εφαρμογής της.

Στο Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του ΤΕΙ Αθήνας τα προηγούμενα χρόνια η ευρύτητα και σοβαρότητα της επαγγελματικής ηθικής για τους φοιτητές ήταν σχεδόν άγνωστη. Τα τελευταία χρόνια έχει προστεθεί το μάθημα «Πολιτική της Πληροφόρησης» χωρίς να του έχει δοθεί βαρύτητα, αφού αποτελεί μάθημα επιλογής.

Σήμερα τα θέματα επαγγελματικής ηθικής, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία και βαρύτητα λόγω της παγκοσμιοποίησης, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ευαισθησίας σε θέματα που προκύπτουν από τη χρήση και διαχείριση των πληροφοριών και των τεχνολογιών πληροφόρησης, όπως η ελεύθερη διακίνηση πληροφοριών, η προστασία δεδομένων, η ιδιωτικότητα, η λογοκρισία, η πνευματική ιδιοκτησία και τα πνευματικά δικαιώματα.

Η αλήθεια είναι ότι στην επαγγελματική μας ζωή σπάνια μας υποβάλλονται ερωτήματα ζωής ή θανάτου. Αν πιστεύουμε, όμως, ότι η συλλογή, η οργάνωση και η διάχυση των πληροφοριών είναι ιδέες βασικές για την εδραίωση της δημοκρατικής κοινωνίας, τότε πρέπει να παραδεχτούμε ότι σαν επαγγελματίες πληροφόρησης έχουμε την ειδική ευθύνη να λάβουμε υπόψη με μεγάλη σοβαρότητα τις απαιτήσεις του κοινού μας.

Ο σεβασμός δεν αποκτάται, όμως, όταν οι βιβλιοθηκονόμοι και οι επιστήμονες πληροφόρησης ενεργούν με βάση ορισμένες νόρμες και κανόνες. Προέχει ο σεβασμός στον άνθρωπο και αυτό

²⁷ Hudson Mark, "U.S. Libraries and the war on terrorism", *New Politics*, 10 no.1 (Summer 2004). [τεκμήριο [www, URL http://www.wpunj.edu/~newpol/issue37/Hudson37.htm](http://www.wpunj.edu/~newpol/issue37/Hudson37.htm), ημερομηνία πρόσβασης 23.12.2004].

²⁸ Coyle, Marcia "Patriot's Games", *The National Law Journal*, (vol. 19.04.2004). [τεκμήριο [www, URL <http://www.law.com/jsp/article>](http://www.law.com/jsp/article) ημερομηνία πρόσβασης 29.09.2005].

είναι αμοιβαίο. Σπάνια κάποιος χρήστης θα εκτιμήσει τις προσπάθειες ενός βιβλιοθηκονόμου για την καλύτερη εξυπηρέτηση, αν ο ίδιος ο χρήστης δεν χαρακτηρίζεται από τα ιδανικά της ευγένειας και της ηθικής στην προσωπική του ζωή.

Βιβλιογραφία

1. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ- Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1999, 570.
2. Βορέας Θ., *Ακαδημεικά*. Αθήνα: Οργανισμός Σχολικών Βιβλίων, 1954, 26-75.
3. Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία-Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων. Κώδικας Δεοντολογίας των Αρχειονόμων: Εγκριθείς από τη Γενική Συνέλευση του Δ.Σ.Α. στη 13^η Σύνοδο της. Πεκίνο, 6 Σεπτεμβρίου, 1996. Αθήνα: Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία, 1998.
4. Ελληνικό Ινστιτούτο Επιχειρηματικής Ηθικής (EBEN). [τεκμήριο [www](http://www.bhc.gr/periodiko-bhc/periodiko-2/ellhniko-institoyto.html), URL <<http://www.bhc.gr/periodiko-bhc/periodiko-2/ellhniko-institoyto.html>> ημερομηνία πρόσβασης 8.09.2005]
5. Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΕΕΒΕΠ). *Κώδικας δεοντολογίας του βιβλιοθηκονόμου: Βασικές αρχές*. [τεκμήριο [www](http://www.ebe.gr), URL <<http://www.ebe.gr>> ημερομηνία πρόσβασης 22.03.2004].
6. Boyd Melanie, “Juanita’s Paintings: A manager’s personal ethics and performance review”, *Library Administration and Management*, 19 no.1 (Winter 2005) 31-32.
7. Brenda, P. “Let’s not keep the code a secret”, *PNLA Quarterly*, 65 no.3 (Spring 2001) 8- 9.
8. Coyle, Marcia “Patriot’s Games”, *The National Law Journal*, (vol. 19.04.2004). [τεκμήριο [www](http://www.law.com/jsp/article), URL <<http://www.law.com/jsp/article>> ημερομηνία πρόσβασης 29.09.2005].
9. Finks Lee W., “Librarianship needs a new code of professional ethics”, *American Libraries*, (January 1991) 84- 92.
10. Graham, P.T. “Public Librarians and the Civil Rights Movement: Alabama 1955-1965”, *Library Quarterly*, 71 no.1 (2001) 1-27.
11. Guy A. Marco, “Ethics for librarians: a narrow view”, *Journal of Librarianship and Information Science*, 28 no.1 (March 1996) 33-38.
12. Hudson Mark, “U.S. Libraries and the war on terrorism”, *New Politics*, 10 no.1 (Summer 2004). [τεκμήριο [www](http://www.wpunj.edu/~newpol/issue37/Hudson37.htm), URL <<http://www.wpunj.edu/~newpol/issue37/Hudson37.htm>, ημερομηνία πρόσβασης 23.12.2004].
13. Iacovino L., “Ethical principles and information professionals: theory, practice and education”, *Australian Academic and Research Libraries*, 333 no.2 (2002), 57-74. In: Renee N. Jefferson and Sylvia Contreras, “Ethical perspectives of library and information science graduate students in the United States”, *New Library World*, 106 no.1208/ 1209 (2005) 58-66.
14. IFLA Executive Board 1997, *Council Resolution*, Copenhagen, IFLA. [τεκμήριο [www](http://www.ifla.org), URL <<http://www.ifla.org>>, ημερομηνία πρόσβασης 28.06.2004].
15. International Federation of Library Associations- IFLA. [τεκμήριο [www](http://www.ifla.org), URL <<http://www.ifla.org/faife/ethics/codes.htm>> ημερομηνία πρόσβασης 28.06.2004].
16. Jefferson Renee N. and S. Contreras, “Ethical perspectives of library and information science graduate students in the United States”, *New Library World*, 106 no. 1208/1209 (2005) 58-66.
17. Karen Adams, “Ethics and Librarianship: an overview”, *PNLA Quarterly*, 65 no.3 (Spring 2001) 6- 7.

18. Lithuanian Libraries Association, 1998 [τεκμήριο www, URL <<http://www.ifla.org/faife/ethics/codes.htm>> ημερομηνία πρόσβασης 28.06.2004].
19. Platts Todd, Library records safe under the Patriot Act, (vol. 10.07.2005). [τεκμήριο www, URL <http://ydr.com/story/op-ed/76890> ημερομηνία πρόσβασης 29.09.2005].
20. Research Committee on the Problems of Librarians. Adopted by the Union of Libraries and Information Services Officers. [τεκμήριο www, URL <<http://www.ifla.org/faife/ethics/codes.htm>> ημερομηνία πρόσβασης 28.06.2004].
21. Stichler Richard N., "On reforming ALA's code of ethics", *American Libraries*, (January 1992) 40.
22. Ukrainian Library Association Conference, 30 May, 1996. [τεκμήριο www, URL <<http://www.ifla.org/faife/ethics/codes.htm>> ημερομηνία πρόσβασης 28.06.2004].
23. UNESCO (2000). *Observatory Society*. [τεκμήριο www, URL: <http://www.unesco.org/webworld/observatory/index.html>, ημερομηνία πρόσβασης 11.07.2000].
24. UNESCO (2004). *Global Ethics Observatory*. [τεκμήριο www, URL: <http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php>, ημερομηνία πρόσβασης 24.10.2004].
25. UNESCO Infoethics Congress. In: Martha Smith, "Ethical Issues of Information Science" *Library Trends*, 49 no.3 (2001) 532-537.
26. United Nations (1948). Universal Declaration of Human Rights.
27. Whitaker Charles Harris, "The Interrelation of the Professions", *The Annals (American Academy of Political and Social Science)*, 101 no.14 (May 1922).